

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Rui Barreira Zink (născut la Lisabona, la 16 iunie 1961) este profesor de literatură la Universidade Nova da Lisboa (Universitatea Nouă din Lisabona). Dascăl cu vocație de scriitor și scriitor cu har de dascăl, Rui Zink propune în relația cu studenții săi o pedagogie specială, edificată pe rolul major al feedbackului, din care au de câștigat tinerii și profesorul deopotrivă: studenții învață cum trebuie receptată opera unui scriitor îndrăgit, iar literatura semnată de profesor beneficiază de pe urma dialogului privilegiat cu tinerii (este cazul romanului *O Anibaleitor* [Cititorul din peșteră] bunăoară).

Rui Zink (a cărui creație stă, cum afirmă el însuși, sub semnul „imitației, parodiei și sintezei”) este autor de romane, nuvele, eseuri, piese de teatru și cărți pentru copii. A realizat prima carte electronică (*e-book*) portugheză (*Os Surfistas*, 2001). Se ocupă de teatrul stradal și de happeninguri.

Are centura neagră la karate.

A fost distins cu Premiul PEN-Clubului Portughez pentru romanul *Dávida Divina* (2005). Și-a reprezentat țara la importante evenimente internaționale: Bienala de la São Paulo, Târgul de Carte de la Tokyo, Edinburgh Book Festival. Referindu-se la arta scriitoricească a lui R. Zink, o importantă revistă literară portugheză a afirmat că, „dacă mai mulți dintre noi ar scrie așa, ar exista și mai mulți care să ne citească”.

Scrieri principale: *Hotel Lusitano* (1987), *A Realidade Agora a Cores* (1988), *Homens-Aranhas* (1994), *Apocalypse Nau* (1996), *O Suplente* (1999) și *Os Surfistas* (2001), *Dávida Divina* (2005), *O Anibaleitor* (2006) [apărut și în limba română, în traducerea Micaelei Ghițescu: *Cititorul din peșteră*, colecția „Cartea de pe noptieră”, Humanitas, 2008, precum și colecția „Audiofiction”, Humanitas Multimedia, 2009], *A Espera* (2007). Este un remarcabil traducător (dintre autorii traduși de el, îl amintim pe Saul Bellow).

Micaela Ghițescu a tradus numeroase cărți din literaturile portugheză (Fernando Pessoa, António Lobo Antunes, Camilo Castelo Branco, Fernão Mendes Pinto, Alexandre Herculano, João Baptista de Almeida Garrett, Urbano Tavares Rodrigues, José Augusto Seabra etc.), braziliană (Erico Verissimo, Paulo Coelho, Luciano Maia etc.), franceză (Albert Camus, Julien Gracq), engleză, canadiană, guatemaleză.

Rui Zink

Așteptarea

Traducere din portugheză de
MICAELA GHIȚESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Redactor: S. Skultéty

Coperta: Andrei Gamarț

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Cristina Jelescu

DTP: Corina Roncea, Dan Dulgheru

Tipărit la „Fed Print“

Rui Zink

A Espera

© Editorial Teorema and Rui Zink, 2007

© HUMANITAS, 2010, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZINK, RUI

Așteptarea / Rui Zink; trad.: Micaela Ghițescu. –

București: Humanitas, 2010

ISBN 978-973-50-2680-6

I. Ghițescu, Micaela (trad.)

821.134.3-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – C.P. 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

I
VÂNĂTOAREA

„Velier naufragiat în largul coastei sud-africane, în timpul unei furtuni. Căutarea supraviețuitorilor pentru moment fără rezultate.”

*

Niciodată nu am mai avut vești despre Tom. Singurul marinar bărbos cu față de alcoolic vânător de lei și urși de mare pe care îl cunosc. Tom, care m-a învățat la ce servește o carte și mi-a dat cea mai bună carte din viața mea. Nu spun cea mai bine scrisă. Spun cea mai bună. Ce știu eu ce înseamnă cea mai bună? Dar e cea mai bună pentru mine. Punct.

După câte știu, Tom se poate afla pe undeva în Oceanul Indian, pe Marea Bering sau trecând prin strâmtoarea Magalhães, mai cunoscută ca strâmtoarea Magellan sau, cu un oarecare noroc, Magallan. Așa sunt cei mari: se adaptează la orice limbă, repede li se uită originile. Cum s-ar zice, nu interesează de unde vii, ci încotro te duci. Unii merg mai departe: importă călătoria, nu geamandurile. Călătoria este metoda. Originea și destinația? Simple balize de semnalizare. Lev Tolstoi, omul-scriitor. Marco Polo, omul-călătorie.

Gregor Samsa, omul-gândac. Tom putea perfect să fie Toma al meu, omul-uman.

Păcat, dar nu. Toma amintește prea mult de supusul unchi Tom, ceea ce nu era Tom al meu, sau de filozoficul Sfânt Toma, d'Aquino, ceea ce, la fel, nu era Tom – nici filozof, nici d'Aquino. Mi-ar plăcea să spun frazele mari pe care le-am auzit de la el. Din fericire, nu există fraze mari. Există doar Tom, așa cum era el, ce știu eu despre el – și cartea pe care mi-a dat-o.

Ah, da, era să uit, și cum a încercat să mă omoare, dându-mă hrană rechinilor.

*

Asta s-a petrecut acum mai bine de douăzeci de ani, mă aflu în faza de jurnalism nomad. Portugalia era pe cale de – „pe cale de”, așa se spune, nu-i așa? – a intra în Comunitatea Europeană, pe atunci abia comunitate economică, dar amenințând deja să devină mai mult, arătându-și deja dinții ca să ni-i înfigă în corp, în suflet, în șira spinării. Nu mă plâng, doar descriu. Lingușelile pentru intervenții, biroul din fund stânga. Și mi-amintesc că am citit undeva că asta, procesul de intrare în *Comunitatea Economică Europeană*, a fost lovitura de topor finală în deja muribunda chestiune cu vânătoria de balene. La ce mai folosesc cuvintele? Era noua ordine morală, care pune capăt, cu o simplă adresă oficială, unei arte vechi căzute în dizgrație.

*

Lumea întreagă boicota produsele balenicole (așa se spune?), iar fabrica din insula Pico se

închisese. Dar nu din cauza câtorva azoreeni pierduți în mijlocul Atlanticului avea să se stingă cașalotul. Istovită a răposat profesiunea vânătorii înaintea vânatului, care, de altfel, nici nu riscase nimic. Bănuiesc chiar că stimabilul cașalot, mai mult decât să se teamă de a se vedea transformat în produse cosmetice, s-ar simți jignit să fie numit balenă, acea verișoară primară, cu mustăți ridicole în locul zdravenilor dinți cașalotici, lipsită și de eleganta lui formă de berbece de navă. Nu-i de mirare că americanii, acești inefabili trubaduri ai virilității, îi spun *sperm whale*. Literal: balenă-spermă. Rândunică-de-mare mascul, ar spune brazilienii din nord-est.

Această lecție am învățat-o acolo, în Azore – că balenele nu se pescuiesc, se vânează. Știam asta deja, dar credeam că-i așa pentru că sunt mamifere. Ei aș, mamifere! Nu se pescuiesc balenele pentru același motiv pentru care nu se pescuiesc tigrii, și pentru motivul invers că nu se vânează chefalii. Pentru același motiv pentru care nu se seduce un munte, ci se cucerește.

Tot stau și vorbesc, și chiar s-ar putea crede că ador vânătorile și urăsc natura. Nimic mai profund greșit: detest natura, asta-i adevărat, dar detest și vânătorile. În fine, le detestam, cel puțin, până în vara aceea. Așa cum procedează încă unele țări, voi fi primul care să fiu de acord că recoltarea industrializată a balenei e un masacru. Mai rău: ceva dezgustător. Fiți atenți, nu spun vânătoare, nici măcar pescuit; cu acele fabrici plutitoare, echipate cu radar, tăietor automat, tun cu harpon computerizat, satelit-spion, GPS termonuclear și tot restul pe care tehnologia neohumanoidă l-a

inventat ca să extragă sarea din viață, e ceva și mai inegal decât culegerea măslinelor. Cu avantajul, pentru măslini, că ele sunt mai greu de localizat via satelit.

Dar Azorele, domnii mei? Altă planetă. Luptă sălbatică, sinceră, încă și mai „frate cu frate” decât corida de tauri cu furci în picioare (favorita mea). Un om dezarmat – deci aproape gol – privind în față, cu mâna în șold, ochi în ochi, o minune nemăsurată de tracțiune musculară. Știu, știu, taurul n-a fost consultat dacă voia sau nu să participe la joacă. Dinspre partea mea, se poate face un referendum, deși mă îndoiesc de indicele ridicat de participare a bovinelor interogate. Îi menționez doar pe dezbrăcații de danteluri și stofe, ca și acea jumătate din lumea omenească ce răspunde la numele de femei care nici nu s-au împlinit o sută de ani de când au obținut dreptul la vot. Taurii și balenele puteau perfect să mai aștepte puținel, nu-i așa?

*

Cartea pe care mi-a dat-o Tom se numește *Biografia del Caribe*. Nu, regret, din păcate nu există o traducere portugheză. Când a ajuns în mâna mea, acest exemplar era deja vechi și nu într-o stare foarte bună, cu o pată grena (maronie) pe partea superioară a cotorului, lângă cusătura paginilor, provenind parcă de la niște sânge învechit. Carte la mâna a doua, cel mai bun dintre cadouri. Înseamnă carte citită, carte iubită – uite, băiete, mi-ar plăcea să citești paginile astea care mi-au plăcut atât de tare, că ți le trec ție acum, cu oarecare

reținere (ca un tată mâna unei fiice), ca să citești și să apreciezi.

Nu-i nevoie să fie spus în felul acesta. Evident că poate fi spus într-alt fel. Bănuiesc doar că, în legătură cu unele cărți, în legătură cu unele gesturi, lucrurile se petrec întotdeauna mai mult sau mai puțin așa.

Nu, nu e ușor să menții la mare cinste o carte într-un velier de unsprezece metri. Sarea mării pătrunde prin tambuchi, întotdeauna cade o picătură de apă, o pată de grăsime de la o masă ingerată în micul spațiu al cabinei. Sau chiar sânge – nu trebuie să fie ceva dramatic, e suficientă o mică tăietură la deget, provocată de un val mai îndrăzneț în chiar clipa când cojești un fruct, tai ața ca să coși un nasture, tai o bucată de frânghie.

Am spus frânghie? Voiam să spun parâmă. Pe ambarcațiuni nu există frânghii, insistă marinarii. Doar parâme. Se înfurie când cineva spune frânghii, și nu parâme. Pentru că pe mare, cine știe din ce motiv, nu există frânghii – doar parâme. În fine. Unei cărți la bord, unei cărți de bord, i se pot întotdeauna întâmpla cele o mie și unul de accidente care se întâmplă întotdeauna într-o ambarcațiune. La fel ca și pe un velier.

*

*„Viața în insulele Caraibilor se schimbă. În porturi se vorbește doar de corsari și pirați. Orașele sunt mici fortărețe pe care dușmanii le atacă și le incendiază fără prea mare efort.”**

* Citatele în italice din respectiva carte sunt în spaniolă, deci foarte ușor de înțeles pentru un cititor portughez. Am optat pentru traducerea lor, spre ușurarea lecturii (n.t.).